

KUR'AN-I KERİM'DE SU VE İNSAN HAYATINDAKİ YERİ

Şerife ESEN: serife.esen89@gmail.com

Danışman: Prof. Dr. Osman Kabakçılı

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Tefsir Bilim Dalı

Öz

Su, canlı hayatı için vazgeçilmez bir nimettir. Dünya da hayatın devam etmesi için vaz geçilmez maddelerin başında su gelmektedir. Canlı yaşamı su olmadan sürdürülemez. İnsanların kurdukları medeniyetlerin en önemli unsuru muhakkak sudur. Mezopotamya, Mısır, Orta Asya gibi ilk insan yerleşim alanlarında önemli su kaynakları etrafına kurulması suyun bir medeniyet sembolü olduğu anlamına gelmektedir.

Canlı hayatı için bu denli önem arz eden su hakkında Yüce Allah'ta (c.c.) "Hayatı olan her şeyi sudan yarattık" buyurarak suyun yaşam kaynağı olduğuna vurgu yapmıştır. İnsan hayatını kuşatan su başta İslam olmak üzere ilahi ve beşerî birçok din tarafından önem verilen bir madde olmuştur. Kur'an suyun tarifi ve önemine vurgu yaptıktan sonra; evrenin, insanın ve tüm canlıların yaratılışında suyun rolü, suyun insanlar ve diğer canlılar için değerinden, okyanus ve denizlerin insanlara sunduğu faydadan, suyun temsillerde kullanım şekillerini, peygamberlerin hayatında suyun ne şekilde rol aldığını, ahiret hayatında suyun hangi kullanım şekillerinden bahsetmiştir.

İnsanların su kullanımlarına bakıldığında yaşam kaynağı olmasının yanında arınma ve temizlenme, sulama gibi gündelik hayatları ile ibadetlerin gerekliliği olan bazı ritüellerde kullanılmaktadır. Bunun yanında İslam her şeyde olduğu gibi su kullanımında da israfı yasaklamıştır. Ayrıca suyun şifahi açıdan kullanıldığı bilinmektedir. Nitekim zezem suyunun kutsallığı ve şifahî özelliği tüm Müslümanlarca bilinmektedir. İnsan hayatının gündelik yaşamının ve ibadetini sarmış olan su, İslam ilimlerinin özellikle tefsir ve fıkıh literatüründe ele alınan ilk konulardandır. Netice olarak su temiz ve temizleyici olarak kullanılması açısından helal dairesi içerisinde yer almaktadır. Dünya ve ahiret hayatının temel unsurlarından olan su maddesinin helal bir şekilde ve doğru israf etmeden kullanılması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Tefsir Bilim Dalı, Su, Zezem, Mutlak sular, Kevser havuzu.

THE ISSUE OF HALAL USE OF WATER IN THE CONTEXT OF THE HOLY QURAN

Abstract

Water is an indispensable blessing for living life. Water is one of the indispensable substances for the continuation of life in the world. Living life cannot be sustained without water. The most important element of the civilizations established by humans is definitely water. The fact that it was built around important water resources in the first human settlements such as Mesopotamia, Egypt and Central Asia means that water is a symbol of civilization.

Regarding water, which is so important for living life, Almighty Allah (SWT) emphasized that water is the source of life by saying, "We created everything that has life from water." Water, which surrounds human life, has been a substance given importance by many divine and human religions, especially Islam. After emphasizing the definition and importance of water; He talked about the role of water in the creation of the universe, human beings and all living things, the value of water for humans and other living things, the benefits that oceans and seas offer to people, the ways in which water is used in representations, how water plays a role in the lives of the prophets, and what uses of water in the afterlife.

When we look at the water use of people, in addition to being a source of life, it is used in some rituals such as purification and cleaning, irrigation, which are necessary for daily life and worship. In addition, Islam prohibits waste in the use of water, as in everything else. It is also known that water is used verbally. As a matter of fact, the sanctity and healing properties of Zamzam water are known by all Muslims. Water, which surrounds the daily life and worship of human life, is one of the first subjects discussed in Islamic sciences, especially in the literature of tafsir and fiqh. As a result, water is clean and used as a cleanser, it is located in the halal circle. Water, which is one of the basic elements of life in this world and the hereafter, should be used in a halal way and without wasting it correctly.

Keywords: Tafsir Department, Water, Zamzam, Absolute waters, Kevser pool.

KUR'AN-I KERİM BAĞLAMINDA SUYUN HELAL YOLLARDAN KULLANIMI MESELESİ

1. Giriş

Kur'an-ı Kerim'de hayatın başlangıcı ve insanın yaratılışındaki en önemli maddelerden birisi “su” olarak aktarılmıştır. Su canlı yaşamı için olmazsa olmaz bir unsurdur. Kur'an-ı Kerim'deki su ile ilgili ayetler incelendiğinde suyun oluşumu ve kullanım alanları üzerine birçok bilgi bulunmaktadır; gökten ölçüyle su indirmesi (Nahl, 16/65, Hac, 22/63, Taha, 20/53, Kaf, 50/9), onunla çeşitli ürünler, bahçeler, biçilecek taneler çıkarması (İbrahim, 14/32, Kaf, 50/9), yeri ve ölü beldeleri suyla diriltmesi (Rum, 30/24, Zuhruf, 43/11), canlı olan her çiftin sudan yaratılması (Lokman, 31/10) ve suyla renkleri değişik meyveler çıkarması (Fatır, 35/27) bunlardan bazılarıdır.

Canlıların yaratılışı ve hayatın ortaya çıkışı suya bağlıdır. Nitekim her canlı varlığın canlılığını suya borçludur. Canlı hayatı için gerekli olan suyu Yüce Allah göklerden bir ölçü ile yeryüzüne indirmesinde tam bir düzen hakimdir. Nitekim suyun miktarı ve hızı canlıları ne boğacak kadar çok ne de toprak kuru kalacak şekilde az değildir. Suyun canlı hayatı içerisinde bu denli önemli olması kullanımı bakımından da incelenmesi gereken bir maddedir.

Su her şeyden önce canlıların yaşamını devam ettirmesi için en temel ihtiyacıdır. Tüm canlıların yaşamlarını sürdürebilmesi için belirli miktar su tüketmeleri gerekmektedir. Canlılar için Yüce Allah temiz su indirmiş, bu suyun bir kısmını göllerde bir kısmını da yer altında muhafaza etmiştir. Canlı hayatı için rızık, rızık sebebi ve temizlik aracı olarak Allah insanlara temiz ve bereketli su göndermiştir bu suyla hayatı yeniden başlatmış, insanlar ve hayvanlar için her türlü yeşil bitki, ekin ve meyveyi çıkarmıştır (Bakara 2/22, 164; En'âm 6/99; Hicr 15/22; Nahl 16/10-11; Furkân 25/48-49; Secde 32/27; Zümer 39/21; Câsiye 45/5; Kâf 50/9-11).

Su canlı hayatı için vazgeçilmez bir öge olarak Kur'an'ın aktardığı bilgiler ışığında içme suyu, temizlenmek ve bitkiler yetiştirmek gibi kullanım alanları bulunmaktadır. Ayrıca suyun temiz ve bereketli özellikleri suyun saf halinde kullanılması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

2. Kavramsal Olarak Su

Su, sözlüklerde hidrojen ve oksijenden (H₂O) meydana gelen, oda sıcaklığında sıvı durumda bulunan, renksiz, kokusuz ve tatsız bir madde şeklinde tanımlanmaktadır (TDK Sözlüğü, 2024). Su doğada fazlasıyla bulunan ve canlı yaşamının devam ettirmesi için gerekli olan bileşiklerden birisidir. Su moleküler olarak basit bir yapıda oluşmasının yanında, kimyasal özellikleri bakımından karmaşık bir yapıya sahiptir (Yücel, 2009).

1. INTERNATIONAL ŞİRVANŞAHLAR SCIENTIFIC RESEARCHES AND INNOVATION CONGRESS, 23-24 November-Azerbaijan
<https://www.wosconkongreleri.com/>

Yeryüzündeki suyun nasıl meydana geldiği tarih boyunca cevabı aranan önemli sorulardan birisi olmuştur. Bu soruya suyun canlı yaşamına fayda sağlayacak şekilde ortaya çıkışını Yüce Allah şu şekilde anlatmıştır: “Sizi yaratmak mı daha güç, yoksa gökyüzünü mü yaratmak mı, ki onu Allah bina etti, onu yükseltti, düzene koydu, gecesini kararttı, gündüzünü ağırttı. Ondan sonra da yeryüzünü döşedi, yerden suyunu ve otlarını çıkardı, dağları sağlam bir şekilde yerleştirdi. Kendiniz ve hayvanlarınız için bir faydalanma olmak üzere.” (Nâzi’ât, 79/27-33). Ayetten anlaşıldığı üzere suyun ilk çıkış noktası yeryüzüdür.

Su, tatsız, kokusuz bir sıvıdır. İnce katman durumunda ve saydam bir görünüme sahiptir. Suyun derinliği yani miktarı arttıkça rengi yeşilimsi-mavi bir hal almaktadır. Su, katı, sıvı veya gaz halindeki bileşiklerin çoğunu çözebilir. Su sıvı, gaz ve katı hallerde bulunabilir (Üstündağ, 2006).

3. Suyun Önemi

Tarih boyunca kutsal ve beşeri dinlerin neredeyse tamamında su kutsal sayılmıştır. Medeniyetlerin meydana gelmesinde en önemli unsurlardan birisidir. Nitekim uğruna nice savaşların yapıldığı, devletlerin birbirleri ile ilişki kurduğu önemli bir unsurdur. Yeryüzünde canlılığın devam etmesi su sayesinde. İnsanların kurdukları medeniyetlere bakıldığında deniz ve nehirlerin kıyıları yani suya yakın bölgelerin seçildiği görülmektedir. Su yerleşik hayatta geçiş ile başta tarım olmak üzere ticaret ve sanayinin gelişmesinde etkin rol oynamıştır. Kısacası hayatın her alanında su vardır. Su ile birlikte güzellik ve temizlik, canlılık vardır. Su toprağın canlanması için gerekli olan yegâne maddedir (Kutoğlu, 2001; Üstündağ, 2006).

Dünyadaki suların %97’si tuzlu sudur. Tatlı suların %75’i ise kutuplarda bulunmaktadır. Geriye kalan suyun %1’i içilebilir. Bununda büyük bir kısmı yer altında ulaşılamayan alanlardadır. Bu bilgiler doğrultusunda elimizdeki su hayat için çok önemlidir. Dolayısıyla yer yüzündeki canlıların kullanabileceği suların korunması ve doğru kullanılması gerekmektedir (Şen, 2006).

Su çevresinde olduğu kadar içerisinde de hayatı barındırmaktadır. Dünyanın büyük bir kısmını kaplayan denizler ve okyanuslar içerisinde birçok canlıya ev sahipliği yaparken, üzerinde de insanlar için birçok kullanım imkânı sunmaktadır. Ayrıca denizlerdeki ve okyanuslardaki sular buharlaşarak atmosfere, oradan da tekrar tatlı su olarak yer yüzüne dönmektedir.

Su, mucizevi oluşumu ile insanı hayrete düşürecek kadar etkileyici ve mükemmellik barındırırken, insanların kullanması sonucunda yaşadığı dünyayı güzelleştiren, bir sanat eserine dönüştürme özelliğine sahiptir. Ancak son yıllarda yaşanan iklim değişikliği ve küresel ısınma neticesinde kullanabileceğimiz su kaynaklarının

azalması, suyun doğru kullanımı hususunda bizlerin daha bilinçli olması gerekmektedir. Bu konuda Yüce Allah bizleri şöyle uyarmaktadır “*De ki: Söyleyin bakalım; eğer suyunuz yerin dibine çekilirse, size kim bir kaynak suyu getirebilir ki...?*” Mülk, 67/30). Bu ayet suyun önemini vurgulamıştır.

4. Kur’an’da Su ve Kullanım Alanları

Yeryüzünde suyun son derece önemli olduğu, insanların hayatında olağanüstü bir önem taşıdığı, her biçim ve düzeydeki canlılığın bu maddenin varlığına dayandığı tartışma götürmez bir gerçektir.

4.1. Yaratılıştaki Su

Hayatın başlangıç bir damla su ile gerçekleşmiştir. İnsan, bitkiler, meyveler, hayvanlar ve tüm canlılar yaşamak için suya muhtaçtır. Yüce Allah Kur’an’da “canlı olan her şeyi sudan yarattık, inansalar ya!” (Enbiya, 21/30) diyerek yaratılışın ana unsurlarından birisinin su olduğunu ifade etmiştir. Ayette suya mucizevî bir özellik atfedilmiştir (Yavuz, 2007).

Yeryüzünde hayatı elverişli kılan ilk undur sudur. Su, yer kabuğunun soğumasından sonra oluşmuş ve böylece hayat, ilk defa suda başlamıştır. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: “Bir de yeryüzünü görürsün ki kupkurudur; fakat biz onun üzerine su indirdiğimiz zaman, harekete geçer, kabarıp ve her güzel çiftten bitkiler bitirir.” (Hacc, 22/5). Öyle ki yer yüzünün birçok bölgesi vardır ki su olmadığı için kurak, çorak ve çölden meydana gelen araziler halindedir. Suyun değmediği toprak üzerinde yaşam söz konusu değildir. Tıpkı yanmış kül olmuş bir yerde nasıl hayat emaresi bulunmaz ise susuz kalmış toprakta aynı şekildedir (Elmalılı, 2012).

Kur’an’da yaratılışla alakalı ayetler incelendiğinde suyun canlılardan önce yaratıldığı anlaşılmaktadır. Hatta bazı ayetlerde yeryüzünden önce suyun yaratıldığına işaret edilmiştir. “Gökleri ve yeri altı evrede yaradan O’dur. (Önceleri) arşı su üzerinde bulunuyordu. İşte Allah hanginizin daha iyi iş yapacağı konusunda sizi sınamak için evreni yaratmıştır...” (Hüd, 11/7). İbn Abbas ve onun görüşünde olanlar bu ayetten yola çıkarak suyunun arştan daha önce yaratıldığını savunmuşlardır (Yeniçeri, 2006).

Kâinata yaratılan ilk maddelerin başında gelen su, insanın yaratılışında da bahsi geçen ilk maddelerdendir. İnsan yaratılışından bahseden ayetlerde “الماء” su kelimesi farklı anlamlarda kullanılmıştır. İnsanın ilk yaratılması hususunda birçok ayette aktarılmıştır. Bu ayetlerde genellikle üç öğeden bahsedilmektedir. Bunlar su (Furkan, 25/54), Toprak (En’âm, 6/2) ve nutfedir (Nahl, 16/4). Ayrıca doğrudan sudan yaratıldığı hususunda birçok ayet bulunmaktadır “Sudan bir insan yaratan ve ona soy ve evlilik bağı bahşeden de O’dur. Rabbinin her şeye gücü yeter.” (Furkan, 25/54), Sonra da onun soyunu süzölmüş bir özden, bayağı bir sudan yaratmıştır.”

1. INTERNATIONAL ŞİRVANŞAHLAR SCIENTIFIC RESEARCHES AND INNOVATION CONGRESS, 23-24 November-Azerbaijan
<https://www.wosconkongreleri.com/>

(Secde, 32/8; Mürselat, 77/20) ve “Atılan bir sudan yaratıldı” (Târik, 86/6). Ayetlerinden “الماء” kelimesi ile sudan yaratıldığı açıkça zikredilmiştir.

İnsanın topraktan yaratıldığını ifade eden ayetlere bakıldığında insanın topraktan, çamur ve balçıktan yaratıldığı anlatılmaktadır (Âl-i İmrân, 3/59; Kehf, 18/37). Burada insanın ilk maddesi olan toprağın çamur ve balçığa dönüştürülerek insanın yaratılışına atıfta bulunurken, aynı zamanda toprağın bu hale dönüşmesinde su devreye girmektedir. Çünkü çamur, su ve toprağın karşımı ile meydana gelmektedir. Kur’an’da suyun toprakla birleşmesi neticesinde oluşan çamur için; ilk insan Âdem (a.s.) süzölmüş siyah, yapışkan, pişirilip kokuşmuş, sertleşip tuğlalaşmış balçıktan yaratılmış (Hicr, 16/26, 28, 33; Mü’minûn, 23/12; Saffât, 37/11; Rahmân, 55/14) şeklinde bahsedilmektedir.

İnsan gerek sudan gerekse topraktan yaratıldığına dair ayetler değerlendirildiğinde yaratılışın belirli aşamalardan geçtiği görölmektedir. Başlangıçta kendisinde hiçbir hayat eseri bulunmayan bir toprağa Allah’ın semadan su indirmek suretiyle canlılık vermiş; su ile bileşimi sonucu çamur haline gelen toprak, üzerinden zaman geçmesi sonucu şekilden şekle girmiş ve insanı meydana getiren organik hücre ya da hücreleri meydana getirmiş; bu değişmelerle meydana gelen tekâmül sonunda Hz. Âdem’in bedeni içerisinde organları teşekköl ettirilmiş; bilahare “onu düzenleyip insan şekline soktuğum zaman ona ruhumdan üfledim” (Hicr, 15/29) diyerek bedene bir ruh verildiği ifade edilmiştir (Temel, 2006).

Yaratılış konusunda bahsi geçen insandan sonra yeryüzü ve insan dışındaki tüm canlıların yaratılışında da etkin olarak sudan bahsedilmektedir. Nitekim her bir canlı yaratılış evrelerini geçirmiştir. Her bir canlı, yaşayabileceği bir ortamda ortaya çıkmış ve tarih boyunca her bir tür zincirleme diğere bağımlı hale gelmiştir (Yeniçeri, 2006). İnsanda olduğu gibi diğere tüm canlılarda da su hayatın merkezinde olmuştur. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

“Allah, bütün canlıları sudan yarattı. İşte bunlardan kimi karnı üstünde sürünür, kimi iki ayağı üstünde, kimi dört ayağı üstünde yürür... Allah dilediğini yaratır; çünkü Allah Her şeye kâdirdir” (Nur, 24/45).

Hiç şüphesiz Allah bir şeyi isterse ona “ol” demesi yeterlidir. Ayette de canlıları farklı özelliklerde yarattığını açıkça beyan etmesinin yanında onları sudan yarattığını da beyan etmiştir. Çevremizdeki canlıların çeşitlerine baktığımızda ayette bahsedilen özellikte binlerce canlı görmemiz mümkündür. Ayetin bu kısmı doğru olduğuna göre ilk başta bahsedilen sudan yaratılma hususu da doğrudur. Burada kastedilen su hem yaşam kaynağı olan su

maddesi hem de üreme eyleminde etkin olan meni kast edilmiştir (Taberi, 2000). Ayrıca tüm canlıların sudan yaratıldığı günümüz bilim dünyasında kabul gören evrensel bir hakikattir.

4.2.Suyun Rızık Olması

Su, tüm canlılar için üreme ve besleme eylemlerinin temel maddesidir. Canlı varlıklar yaşamlarını sürdürmesi için beslenmeye ihtiyaç duyarlar. Her canlı belirli besin zinciri ile bu ihtiyacını karşılamaktadır. Bazı ayetlerde Allah'ın suyu gökten rızık ve rızık sebebi olarak indirdiği, temiz ve bereketli su indirdiği, insanlara ve hayvanlara içmesi için temiz ve tatlı sular içirdiği, su ile yeryüzündeki canlılığın oluştuğuna dikkat çekilmiştir (Bakara 2/22, 164; En'âm 6/99; Hicr 15/22; Nahl 16/10-11).

Allah yarattığı canlıların hayatını idame ettirebilmesi için onlara rızıklar vermiştir. Rızık denildiğinde “güzel olan şey, yiyecek, içecek, giyecek, yağmur, ihsan, lütuf, bağış, kendisinden faydalanılan şey” gibi birçok anlama gelmektedir. Kısacası rızık insanın kendisinden faydalandığı şeyler anlamına gelmektedir (Cevheri, 1987).

Canlılar Allah'ın kendilerine verdiği rızıklar içerisinde ne çok faydalandıkları sudur. Canlılar yedikleri, içtikleri, giydikleri yaşadıkları her şeyin temelinde su bulunmaktadır. İnsan ve diğer tüm canlılar hayatlarını suya göre şekillendirmektedirler. Bir şehir bir ülke kurulacağı zaman insanlar ilk olarak baktıkları suyun varlığıdır. Yine hayvanlar yaşadıkları alanları suyun var olduğu alanlara göç ederek sürdürmektedirler. Bitkiler kuru toprakta yaşaya bilmesi için toprağın su ile birleşmesine ihtiyaç duymaktadırlar.

Kur'an'da suyun rızık olması açıkça zikredilmiştir. “*Hani Musa, kavmi için su aramaya çıkmıştı da, biz de kendisine: ‘Asanı taşa vur!’ demiştir. Bunun üzerine oradan on iki pınar fışkırtıvermişti. Böylece her kabile su içeceği yeri öğrenmişti. Onlara: ‘Allah’ın rızıkından yiyin, için; fakat fesat çıkarıp da yeryüzünde bozgunculuk yapmayın’ demiştik.*” (Bakara, 2/60). Ayette suyun Allah'ın insanlara verdiği bir rızık olduğu açıkça zikretmiştir. Aynı zaman da ayette canlıların kendileri için rızık istemeleri sonucunda Allah'ın onlara çeşitli yollarla rızık vereceği anlaşılmaktadır. Buna en güzel örnek olarak Hz. Hacer ve Hz. İsmail'in tam ihtiyaç duydukları anda çölün ortasında kendileri için zemzem suyunun çıkmasıdır. İki kişi için çıkarılan bu su (rızık) binlerce yıl var olacak ve halen ilahi dinlerce kutsal kabul edilen bir medeniyetin kurulmasında etkin rol oynamıştır (Oğuz, 2022).

Suyun rızık olarak gönderilme şekillerinin başında yağmur gelmektedir. Aslında yağmur suyun oluşum evresidir. Yer yüzünde bulunan suyun ısınıp buharlaşarak gaz halinde gökyüzüne çıkması, ardından soğuyarak

katılışıp, canlıların tüketimi için temiz ve tatlı bir halde yeryüzüne inmesi aşamasıdır. Bu konu Kur'an'da şöyle aktarılmaktadır: “*Gökte de rızkınız ve size vaad olunan şeyler vardır*” (Zariyat, 51/22), “*Gece ile gündüzün peşpeşe gelmesinden, Allah'ın gökten yağmur indirip onunla yeryüzünü ölümden sonra diriltmesinde ve rüzgarları değişik yönlerden estirmesinde de aklını kullanan bir toplum için nice deliller vardır.*” (Casiye, 45/5).

Ayetlerde Allah'ın insanlar için yeryüzünde faydalanmaları için suyu yağmur şeklinde rızık olarak indirdiği açıkça anlaşılmaktadır. Ancak kendilerine ibret almaları içinde uyarılarda bulunmaktadır. Öyle ki bir kap içerisine hidrojen ve oksijen konulduğunda su meydana gelmemekte, ancak suyun buhar halinde atmosfere yükseldikten sonra gözlemediğimiz yıldırım ve şimşeklerin etkisi ile suyun oluşarak tekrara yeryüzüne inmesi bir mucizedir.

Suyu canlıların kullanacağı özelliklerde yaratan, onunla diğer rızıkları bitire, dünyanın iklim dengesini su ile kuran Allah'tır. Su, O'nun tarafından yaratılmış en önemli nimettir. “*(O öyle lütuflukâr) Allah'tır ki, gökleri ve yeri yarattı, gökten suyu indirip onunla rızık olarak size türlü meyveler çıkardı; izni ile denizde yüzüp gitmeleri için gemileri emrinize verdi; nehirleri de sizin (yararlanmanız) için akıttı.*” (İbrahim, 14/32). Su sadece hayat kaynağı ve canlılık maddesi değil, hayatın tamamını kaplayan bir nimettir.

Suyun bereketine binâen Zemahşerî, *Keşşaf* adlı eserinde: “Allah'ın en büyük nimeti olarak yarattığı su olmasaydı, bahçeler, bostanlar her ne kadar insanın cana yakın bulduğu şeylerin başında gelseler de- seyredene zevk vermez, ruhsuz bir manzara cansız bir bedene benzerdi. Bu sebeptendir ki, Allah, cennet bahçelerinden söz ederken onu nehirlerle birlikte tasvir etmiş, arkadaşından ayrı düşünülemez iki şeymiş gibi zikretmiş, ayrıca da diğer sıfatlardan önce “su”dan bahsetmiştir.” Zemahşerî, 2001; Temel, 2006).

4.3.Suyun İçilmesi

Allah sayısız nimetler yaratmış, bunları canlıların tüketmesi için yeryüzüne yerleştirmiştir. Canlıların özellikle insanın tükettiği en önemli madde sudur. Su, bir nimettir ve Allah'ın insanlara verdiği, o olmadan yaşamın olmadığı bir maddedir. Daha önce bahsettiğimiz üzere suyu veren Allah'tır ve onu bizden geri aldığına geri getiremeyeceğimiz (Mülk, 67/30) bir özelliktir. Bu nedenle suyun kıymetini bilmemiz gerekmektedir.

Canlılar için yeryüzünde yaratılmış en önemli içecek sudur. Öyle ki Allah suyu canlıların içeceği özellikte yaratmıştır. Canlıların içtiği sular tatlı sulardır. Denizlerde bulunan sular tuzlu olduğundan insanlar deniz suyunu içmek için kullanmamaktadır. Ancak deniz suyu buharlaşıp, semaya çıkar, oradan da yağmur olarak

tekrar yeryüzüne indiğinde içilecek kıvamda olur. Bu özelliği ile eşsiz bir nimettir. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır; *“Ya içtiğiniz suya ne dersiniz? Buluttan onu siz mi indirdiniz, yoksa indiren biz miyiz?”* (Vâkıâ, 56/68-69). Görüldüğü üzere Allah sadece buluttan yağmur yağdırmıyor, yağdırdığı suyu canlıların kullanabileceği şekilde indiriyor. Nitekim tuzlu ya da acı suyu canlılar içemez. *“Allah isteseydi suyu tuzluda yağdırabilirdi”* (Vâkıâ, 56/70). Nitekim göklerden yağan yağmur tuzlu olsaydı onu değiştirmeye kimsenin gücü yetmezdi (Şevkanî, Trs.).

4.4. Suyun Taşımada Kullanılması

Canlı yaşamı için büyük önem arz eden su, üzerinde ulaşım yapılması bakımından da önem arz etmektedir. Suyun canlılar için sunduğu en önemli özelliği de kaldırma kuvvetidir. Suyun, yüksek yüzey gelirmisi sayesinde, üzerinde yüzülmeye imkân vermektedir. Bu sayede gemiler su üzerinde gidebilir. Bu Allah'ın ortaya koyduğu kanundur. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *“Allah o (yüce) varlıktır ki, emri gereğince içinde gemilerin yüzmesi ve lütfedip verdiği rızka aramanız için ve de şükredesiniz diye denizi size hazır hale getirmiştir.”* (Câsiye, 45/12).

Canlılar suyun kaldırma gücünden faydalanarak Allah'ın nimetlerinden faydalandıkları gibi, bu güç sayesinde çeşitli su felaketlerinden de kurtularak yok olmazlar *“Şüphesiz, su bastığı vakit sizi gemide biz taşıdık”* (Hâkka, 69/11) ayeti bu durumu özetler mahiyettedir (Sâbûnî, 1981).

4.5. Suyun Tarımda Kullanılması

Su Allah'ın işaret ettiği üzere ölü toprağa can verecek özelliğe sahiptir. Gökten yağan yağmur sayesinde toprak, canlıların yiyeceklerinin bitmesini sağlar. Böylelikle insanların tükettikleri yiyecekler yeniden vücut bulur ve insanların ihtiyaçlarını giderir. İnsanlar tarım yapmak için suya ihtiyaç duyarlar. Kur'an'da suyun tarım için önemini ve suyun sebep olduğu tarımsal verimliliği, üzerine yağmur yağan arazilerin kat kat ürünler verdiği açıkça ortaya konulmuştur. *“Allah'ın rızasını kazanmak ve ruhlarındaki cömertliği kuvvetlendirmek için mallarını hayra sarf edenlerin durumu, bir tepede kurulmuş güzel bir bahçeye benzer ki, üzerine bol yağmur yağmış da iki kat ürün vermiştir. Bol yağmur yağmasa bile bir çisinti düşer (de yine ürün verir). Allah, yaptıklarınızı görmektedir.”* (Bakara, 2/265).

Suyun insanlar için topraktan çeşitli meyve ve taneli bitkilerin meydana gelmesi Allah'ı tanımaya bir çağrıdır. *“O Rab ki, yeri sizin için bir döşek, göğü de (kubbemsi) bir tavan yaptı. Gökten su indirerek onunla, size besin olsun diye (yerden) çeşitli ürünler çıkardı. Artık bunu bile bile Allah'a şirk koşmayın.”* (Bakara, 2/22).

1. INTERNATIONAL ŞİRVANŞAHLAR SCIENTIFIC RESEARCHES AND INNOVATION CONGRESS, 23-24 November-Azerbaijan
<https://www.wosconkongreleri.com/>

Kur'an suyun insanların ve hayvanların yiyeceklerinin nasıl oluşturduğunu şöyle açıklamaktadır: *“İnsan, yediğine bir baksın, yağmurlar yağdırdık, sonra toprağı göz göz yardık, bu suretle orada ekinler bitirdik, üzümler, yoncalar, zeytinlikler, hurmalıklar, iri ve sık ağaçlı bahçeler, meyveler ve çayrlar bitirdik”* (Absebe, 80/24-31).

Su, bereket sembolü olarak ön plana çıkmaktadır. Nitekim dünya üzerindeki birçok su kaynağı tarıma dayalı toplumlarda tam manasıyla hayatı ve bereketi sembolize etmektedir. Tarih boyunca Nil nehri Mısır kültüründe bereketin sembolü olarak görülmüştür. Suyun bir tabiat olayı olarak yağmur ile birlikte toprakla buluşması da kadim topluluklardan günümüze yağmurun bir bereket ve rahmet olarak algılanmasına sebebiyet vermiştir. Özellikle tarım topluluklarda kuraklık zamanında yağmuru yağdıran ilahlardan yardım amacıyla “Yağmur Duası” yapılarak suya olan ihtiyaçlarını dile getirmektedirler (Kurt Fidan, 2021).

Kur'an'da, birçok ayette yağmurun/suyun bereketli oluşuna dikkat çekilmiş, suyun yeryüzüne inişiyile kupkuru olan toprağın birden canlandığını, bereketlendiğini, çeşit çeşit bitkiler ve meyveleri bitirdiğini, böylece yeşillik, tazelik ve güzelliğın, renk, tat ve kokuların arttığını, ekinlerin dallarının verim çokluğundan sarmaş dolaş olduğundan bahsedilmektedir (Yıldız, 2009). *“Gökten bereketli bir su indirdik, onunla bahçeler ve biçilecek daneler bitirdik. Kullara rızık olması için birbirine girmiş, küme küme tomurcukları olan uzun boylu hurma ağaçları yetiştirdik. Ve o su ile ölü toprağı can verdik. İşte hayata yeniden çıkış da böyledir.”* (Kâf, 50/9-11).

Allah'ın yeryüzüne indirdiğı suyu ile gelen bereket, bolluk ve refah, Kur'an'da insanların günahlardan, kötülüklerden uzak durup, Allah'ın emirlerine bağı kalmakla da irtibatlandırılmakta; günah nimet ilişkisi hatırlatılarak, insanların günahlardan uzak kalmalarının yağmurlarla gelen bereketlere vesile olacağı, günahların ise helake götüreceğı vurgulanmaktadır. Şu ayetlerde bu gerçek açıkça ifade edilmektedir:

“Görmediler mi ki, onlardan önce yeryüzünde size vermediğimiz bütün imkânları kendilerine verdiğimiz, gökten üzerlerine bol bol yağmurlar indirip evlerinin altından ırmaklar akıttığımız nice nesilleri helâk ettik. Biz onları, günahları sebebiyle helâk ettik ve onların ardından başka nesiller yarattık.” (En'âm, 6/6).

“Eğer onlar Tevrat'ı, İncil'i ve Rablerinden onlara indirileni (Kur'an'ı) doğru dürüst uygulasalardı, şüphesiz hem üstlerinden, hem de ayaklarının altından yerlerdi (yeraltı ve yerüstü servetlerinden istifade ederek refah içinde yaşarlardı). Onlardan aşırılığa kaçmayan (iktisatlı, mutedil) bir zümre vardır; fakat çoğunun yaptıkları ne kötüdür!” (Mâide, 5/6).

“O (peygamberlerin gönderildiği) ülkelerin halkı inansalar ve (günahtan) sakınsalardı, elbette onların üstüne gökten ve yerden nice bereket kapıları açardık, fakat yalanladılar, biz de ettikleri yüzünden onları yakalayiverdik.” (A'r'af, 7/96).

Sonuç olarak su Allah'ın insanları hem imtihan hem de ikram vesilesi olarak değerlendirilebilir. Zira Allah, Mü'mini kafirden ayırmak için sıkıntılarla imtihan ettiği gibi nimetlerle de imtihan etmiştir.

4.6.Su ve Temizlik

İnsanlar yaşadıkları dünya da maddi ve manevi birçok kirlilik ile karşılaşmaktadır. Maddi kirliliklerden temizlenmenin yegâne yolu sudur. Su Müslümanların maddi kirliliklerinin yanında manevi kirlerinden de arınmasında kullanılmaktadır. Suyun olmadığı yerlerde temizleyici farklı maddeler devreye girmektedir. Nitekim abdestsizlik ve gusülsüzlük halinde su bulunmadı durumlarda bu işlemin toprak ile yapılmasını istemektedir (Maide, 5/6; Nisa, 4/43).

Suyun kullanım gayelerinden birisi temizlik olduğu Kur'an'da “O zaman, katından bir güven olmak üzere sizi hafif bir uykuya daldırıyordu; sizi temizlemek, şeytanın pisliğini (verdiği vesveseyi) sizden gidermek, kalplerinizi birbirine bağlamak ve savaşta sebat ettirmek için üzerinize gökten bir su indiriyordu.” Enfal, 8/11).

Yahudi ve Hıristiyanlık dinlerinde suyun bir arınma aracı olarak kullanılması söz konusudur. İslam'da da benzer şekilde arınma hususuna özellikle temizlik noktasında fazlaca önem verilmiştir. Nitekim fıkıh kitaplarının ilk bablarında “sular” veya “taharet” başlıklarına yer verilmiş ve bu yerlerde sular, dini temizlik vasıtası olarak detaylı bir şekilde incelenmeye tabi tutulmuştur. Namazın şartları anlatılırken “hadesten ve necasetten taharet” olarak belirtilen hususlar doğrudan doğruya suyun maddi ve manevi temizleyiciliği ile ilgilidir. Ayrıca Müslümanların abdestli olarak gezmesi hatta abdestli olarak uyuması suyun arındırma gücüne verildiği önemi göstermektedir (Maksude Kurt Fidan, 2021).

Yeryüzünde katı, sıvı ve gaz halinde sular bulunmaktadır. Bu sular canlılara fayda verebilmesi, nerede ne zaman ve hangi miktarda bulunacağı ile ilgili sorundur. Misal, denizlerde ve okyanuslarda bol miktarda su bulunur, bu suların faydalı hale gelmesi için buharlaşma ve sonrasında yağmur olarak yeryüzüne tekrar inmesi gerekmektedir. Yağmurun bir rahmet olduğu düşünüldüğünde kendilerini günahtan sakınanlar için Allah'ın onlara yağmur yağdırması onların manevi açıdan temizlenmesinde suyun bir ikram olduğunu göstermektedir. “O (peygamberlerin gönderildiği) ülkelerin halkı inansalar ve (günahtan) sakınsalardı, elbette onların üstüne

gökten ve yerden nice bereket kapıları açardık, fakat yalanladılar, biz de ettikleri yüzünden onları yakalayiverdik.” (A’raf, 7/96).

Netice olarak maddi ve manevi temizlenmenin en önemli unsurudur. Temizlenmek için ilk şart sudur. Suyun olmadığı yerde temizleyici farklı maddeler kullanılmalıdır. Yani temizlenmek şarttır.

5. Sonuç

Yüce Allah “ol” demesi ile kâinat ve canlı hayatı var olmuştur. Yarattığı her şeyi ilahi kanunlara bağlamıştır. Bu ilahi kanunlardan birisi de canlı hayatının devamlılığını sağlamak için gerekli olan her şeyin var edilmesidir. Dolayısıyla yaratılışın başlangıcı ve devamlılığı önem arz etmektedir.

Canlı yaşamı için en önemli öğelerin başında su gelmektedir. Bizzat Kur’an’ın ifadesine göre canlı hayatının başlangıcı su ile başlamıştır. Su her şeyin başlangıcı konumundadır. Su, Allah’ın yaratma sıfatının tecelli ettiği maddelerden birisidir. Kur’an’da birçok ayette suyun önemine vurgu yapılmıştır. Günümüzde insanların en büyük sorunlarından birisi de su kullanımının artması ve suyun azalmasıdır. Bu nedenle suya gerekli önemi vermemiz gerekmektedir.

Kur’an’ın ifadesi ile suyun kullanım alanlarına bakıldığında başta yaratılış olmak üzere, canlıların hayatının tamamına yerleşmiştir. İnsan ve diğer canlılar için temel besin maddesi olmasının yanında, diğer nimetlerin varlığı için zaruri bir öğedir. Su ile kuru toprak canlanır, canlanan topraktan insanların ve hayvanların tüketeceği besinler yetişmektedir. Dolayısıyla insanın suyu kullanım yöntemlerinden biri tarımda kullanımıdır. Tarım ile bitkiler yetiştirilerek, temel gıda maddelerinin devamlılığı sağlanmaktadır. Böylece su aracılığı ile süreklilik sağlanmaktadır.

Su canlı yaşamının medeniyet kurulmasında da etkin rol oynamaktadır. Nitekim tarih boyunca insanlar suyun olduğu yerlerde şehir kurmuş ve burada çoğalmışlardır. Nitekim Mezopotamya ve Nil etrafında kurulan şehirlerin ana ögesi suyun varlığıdır. Hayvanlar dahi yaşamlarını suyun varlığına göre yaşamaktadır. İç güdüsel olarak mevsimsel değişiklikler hayvanların suyun var olduğu bölgelere göç etmesi suyun önemini göstermektedir.

Su canlı yaşamı için kullanımının en önemli unsuru ise temizlenmektedir. Canlılar yaşadıkları dünyadaki kirlerinden temizlenerek arınmaktadır. Arınmanın en etkin maddesi ise katı ve su maddelerin çözülmesinde etkili olan sudur. İnsanlar maddi kirlerinin yanında manevi kirlerinde de temizlenmek için suyu kullanmaktadır.

Netice olarak su canlı yaşamının tamamını kaplamış, yaşam ile ayrılmaz bir bütünlük barındırmaktadır. Su olmazsa yaşam olmaz. Bu özelliğinin yanında kullanırken suyun kullanıma uygun olması gerekmektedir. Bunu da Yüce Allah ilahi bir kanun ile binlerce yıldır devam eden bir eko sistem sayesinde tuzlu ve acı sular yağmur sayesinde canlıların kullanımına sunulmuştur.

6. Kaynakça

- Cevheri, Ebu Nasr İsmail b. Hammad, es-Sıhah Tacu'l Luga ve Sıhahu'l Arabiyye, I-VI, Daru İlm, Beyrut, 1987.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, I-X, sad. Heyet, Azim Dağıtım, 2012.
- Kurt Fidan, Maksude, Kutsal Suyun İzinde: Suya Yüklenen dini ve Sembolik Anlamlar, İLSAM Akademi Dergisi, (2021), s. 1-27.
- es-Sâbûnî, Muhammed Ali, Safvetü't-Tefâsîr, I-III, Dâru'l- Kur'ân-i'l-Kerîm, 1. Baskı, Beyrut, 1981.
- eş-Şevkânî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ali, b. Muhammed, Fethu'l-Kadir el-Câmi' Beyne Fenneyi'r-Rivâyeti Ve'd-Dirâyeti Min İlmi't-Tefsir, ts.
- et-Taberî Ebû Cafer İbn Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezid, Câmiu'l-Beyân fi Te'vîli'l-Kur'ân, 1-XXIV, (nşr. Ahmed Muhammed Şakir), Müessesetü'r-risale, 1. baskı, 2000.
- TDK Sözlük; [Türk Dil Kurumu Sözlükleri](https://www.tdk.gov.tr/) SKT: 15.11.2024, 21:00.
- Temel, N., Kur'an-ı Kerim'de ve Sosyo-Kültürel Hayatımızda Su, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2006.
- Üstündağ, İrfan, Kur'an-ı Kerim'de Su Kavramı, Selçuk Üniversitesi, Tefsir Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2006.
- Yeniçeri Celal, Uzay Ayetleri Tefsiri, Erkam yay, İstanbul, 1995.
- Yıldız, Mustafa, Kur'an-ı Kerim'de Yağmur, Konya: Selçuk Üniversitesi, tefsir Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Yücel, Osman, Kur'an-ı Kerim'de Su, Sütçü İmam Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, 2009.
- Zemahşerî, Ebu'l-kasım Carullah Muhammed b. Ömer, el-Keşşâf an Hakâiki't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvil fi Vücûhu't-Te'vil, Beyrut: 2001.